

Силабус
навчальної дисципліни
Історія зарубіжної літератури 3 курс
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (англійська мова і література)»
Спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови))
Спеціалізація	014.021 Англійська мова та зарубіжна література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач	Ганна АЛЕКСАНДРОВА
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/aleksandrova/
Контактний телефон	0997071561
E-mail викладача:	tria8@ukr.net
Графік консультацій	вівторок, 11.00-12.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
I – 3 / 90 год. II – 3 / 90 год.	очна (денна)	I – 16 год. II – 16 год.	I – 14 год. II – 14 год.	I – 60 год. II – 60 год.	I – екзамен II – екзамен
	заочна (дистанційна)	I – 4 год. II – 4 год.	I – 4 год. II – 4 год.	I – 82 год. II – 82 год.	

Семестр: осінній, весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: історія зарубіжної літератури, романтизм, романтичний герой, реалізм, проза, поезія, реалістичний роман.

Метою курсу є допомогти студентам прилучитися до всесвітнього літературного процесу, збагатити їхній духовний світ знаннями історії зарубіжної літератури, залучити до загальнолюдських цінностей, виховати почуття власної гідності, потребу в читанні, цікавість до художнього слова, сформуванню естетичний смак, високу загальну і читацьку культуру, розкрити специфіку естетичних проблем, сутність художніх напрямків та течій в літературі.

Завданням курсу є ознайомлення студентів з найвагомішими творчими здобутками всесвітнього літературного процесу; розкриття ідейно-естетичної специфіки творів зарубіжної літератури, визначення основних художніх явищ; поглиблення знань про зарубіжну літературу, відкриття нових імен всесвітньо відомих письменників та їхніх творів; розкриття характерних особливостей індивідуального стилю митців; закріплення знання літературознавчих понять; розвиток уміння аналізувати художній твір, обґрунтовувати свою думку з приводу прочитаного, виявляти основні проблеми.

Компетентності та програмні результати навчання:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі загальної середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і

характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗК 04 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ПК 01 Здатність застосовувати досягнення сучасної методичної і філологічної наук, освітніх концепцій у процесі навчання іноземної мови і зарубіжної літератури в закладі загальної середньої освіти.

ПК 06 Здатність виявляти закономірності літературного процесу, визначати специфіку і значення художніх концепцій і літературних творів у контексті суспільно-літературної ситуації, літературної критики і культурної епохи; давати оцінку художнього твору; визначати роль системи образів, сюжету, композиції та засобів виразності в їх поєднанні; характеризувати творчу індивідуальність автора.

РН 07 Застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності, оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 09 Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

ПРН 01 Застосовувати на практиці знання про лінгвістичні, психологічні, дидактичні основи навчання іноземної мови і зарубіжної літератури та шляхи формування компетентностей учнів.

ПРН 06 Характеризувати тенденції, етапи і особливості літературного процесу країн у різні епохи, визначати світоглядно-естетичну специфіку літературних течій і напрямів; аналізувати твір за його ознаками та в контексті епохи, називати жанрові особливості твору, оперуючи відповідною термінологією

Зміст курсу:

Тема 1. Естетика і поезика. Поняття романтизму як літературного напрямку. Історичні передумови виникнення романтизму (кінець XVIII — початок XIX ст.). Реакція романтизму на класицизм і раціоналізм епохи Просвітництва.

Тема 2. Німецький романтизм. Періодизація, головні течії; романтична естетика: літературознавча теорія і творчість Ф.Шлегеля. Ієнський гурток. Гейдельберзький гурток. Творчість Е.Т.А.Гофмана: естетичні погляди, етапи творчості. Двобірність і принципи її втілення у творах Гофмана. Художня своєрідність у творах Гофмана: подвійна функція фантастики, двоплановість композиції, романтична іронія. Вплив Гофмана на європейську літературу.

Тема 3. Розвиток романтизму у Франції XIX століття. Історична характеристика періоду. Національна своєрідність і головні етапи розвитку. Творчість В.Гюґо: передмова до «Кромвеля» – маніфест романтизму. Драматургія і поезія. Романна творчість В.Гюґо: проблематика, образна система, поезика. Місце В.Гюґо в літературі XIX століття. Жорж Санд: естетичні погляди, етапи творчості. Романна творчість: своєрідність романтичного конфлікту і образу головного героя. Літературно-критична діяльність Жорж Санд.

Тема 4. Романтизм в Англії. Історична характеристика періоду. Розвиток і періодизація англійського романтизму. Романтичний тип творчості: поети «озерної школи», Шеллі, Кітс.

Творчість Дж. Г. Байрона. Етапи життя і творчості. Еволюція героя «Паломництво Чайльд-Гарольда». «Східні поеми» – романтична поетика циклу. Творчість поета після 1816 р.: поема «Мазепа», драматургія, роман у віршах «Дон Жуан».

Творчість В. Скотта: поетична діяльність; естетичні принципи; герой і народ у романах. В. Скотт творець жанру історичного роману.

Тема 5. Романтизм в Америці. Хронологія, періодизація, національна своєрідність і представники американського романтизму. В. Ірвінг – творець американської новели «Книга ескізів». Творчість Ф. Купера. Пенталогія про Шкіряну Панчоху. Образ ідеального романтичного героя. Творчість Е. По: проза і поезія. Естетичні принципи, мотиви і образи. Місце творчості Е. По у світовій літературі. Н. Готорн: естетичні погляди, жанрова своєрідність творів, моральний ідеал письменника.

Тема 6. Реалізм як напрям в європейській літературі XIX ст. Історичні і культурні передумови реалізму. Типологічні особливості реалізму XIX ст. Етапи розвитку реалізму. Художні відкриття письменників-реалістів. Реалізм у мистецтві.

Тема 7. Розвиток реалізму у Франції. Історико-культурні детермінанти та естетичні витоки французького реалізму. Поетика та художній інструментарій соціально-психологічної прози. Еволюція реалістичного методу в художній спадщині Ф. Стендаля, О. де Бальзака та Г. Флобера.

Тема 8. Оновлення французької прози наприкінці XIX століття. Французький натуралізм: передумови виникнення, філософські засади, принципи поетики. Концепція «експериментального роману» Е. Золя. Психологічний реалізм прози Гі де Мопассана

Тема 9. Своєрідність розвитку європейської поезії кінця XIX – початку XX століть. Декаданс як своєрідний умонастрій кінця XIX – початку XX століть. Нове бачення людини і світу в модерністській літературі. Дійсність та ідеал в поетичній збірці Шарля Бодлера «Квіти зла». Символізм як модерністська течія в європейському мистецтві.

Тема 10. Естетика та поетика англійського реалістичного роману XIX століття. Становлення та специфіка англійського реалізму Вікторіанської доби. Соціально-історичний контекст та вплив промислового перевороту на літературний процес. Домінування жанру роману: «панорамність» зображення та дидактизм. Художній всесвіт Чарльза Діккенса: від гумористичного нарису до соціального роману-епопеї. Сатирична панорама англійського суспільства у творчості Вільяма Мейкпіса Теккерея. Трансформація реалістичного канону в прозі Шарлотти Бронте. Неоромантизм як стильова течія модернізму. Естетичні концепції неоромантизму. Неоромантичні тенденції у творчості Р. Л. Стівенсона. Творчість Р. Кіплінга. Проблематика прози митця. Жанрові особливості його поезії.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Політика освітнього компонента ґрунтується на засадах академічної доброчесності, прийнятої в Університеті (<https://surl.lt/ijysjw>). Не допускаються будь-які види академічного плагіату, фальсифікація та фабрикація даних, списування; забороняється використання здобувачами освіти додаткових джерел інформації під час оцінювання навчальних результатів (у тому числі засобами електронного зв'язку). Якщо у ході освітньої діяльності здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

При використанні ГШІ необхідно дотримуватись університетського положення (<https://surl.lt/pumbpl>) – при підготовці до практичних занять дозволено часткове

використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов. Забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів. Забороняється його використання в контрольованому середовищі під час проведення іспиту.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання знань здобувачів у Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

За **весь курс** здобувач отримує **максимум 100 балів (підсумкова оцінка)**. До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль успішності (включно з рубіжним контролем і контролем самостійної роботи);

40 балів – підсумковий контроль (екзамен).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	40	
Самостійна робота	20	
Підсумковий контроль		
Екзамен	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів за всі види роботи:

1 = F (критично низький рівень)

2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання)

3 = E (задовільно)

4 = D (задовільно+)

5 = C (добре)

6 = B (добре+)

7 = A (відмінно)

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання задвнь з самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття

$$N_{\text{практ}} = (A \div B) \times 40$$

Де: $N_{\text{практ}}$ = остаточні бали за практичні заняття

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно таблиці розподілу

Формула переведення балів за самостійну роботу

$$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 20$$

Де: $N_{\text{сам}}$ = остаточні бали за самостійну роботу

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу

20 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно таблиці розподілу

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	F – FX	E – D	C – B	A
Екзамен:				
Теоретичні питання (2)	5	10	15	20
Практичне завдання	5	10	15	20
Максимальна кількість набраних балів	10	20	30	40

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену ($20+40+40=100$) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Александрова Г. Історія зарубіжної літератури ХХ – початку ХХІ століть : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Мелітополь, 2018. 178 с.
2. Александрова Г. О. Історія зарубіжної літератури. Античність : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид. Бердянськ, 2019. 193 с.
3. Белаш Г. О. Історія зарубіжної літератури : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 212 с.
4. Белаш Г., Богові О. Історія зарубіжної літератури : навчальна програма для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 120 с.
5. Боговін О. В. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та Відродження : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : ФОП Ткачук О. В., 2015. 244 с.
6. Буйвол О. В. Антична література. Текст лекцій : навч.-метод. посіб. для студентів. Харків : НТУ «ХП», 2016. 117 с.

7. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
8. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
9. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – поч. ХХ століття : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. С. 38-47, 221-223.
10. Давиденко Г. І., Величко М. О. Історія зарубіжної літератури ХVІІ – ХVІІІ сторіччя : навч. посібник. К. : Центр учбової л-ри, 2007. 292 с.
11. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ ст. К., 2002. 318 с.
12. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. : навчальний посібник / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. К. : ВЦ «Академія», 2010. 496 с.
13. Криворучко С. К. Література країн західної Європи межі ХХ–ХХІ століття : підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 248 с.
14. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. К. : Знання, 2011. 476 с.
15. Штейнбук Ф. Конвергенція тілесних мікротопосів у сучасній світовій літературі : монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. 248 с.

Додаткові

1. Галич О. А., Дмитренко В. І., Фоменко В. Г. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Луганськ : Альма матер, 2003. 228 с.
2. Качуровський І. Новела іспанського середньовіччя. *Слово і час*. 2002. № 7. С. 39–43.
3. Кирилюк З. В. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. Тернопіль : Астон, 2002. 259 с.
4. Література західноєвропейського середньовіччя : навч. посіб. / за заг. ред. Н. О. Висоцької. Вінниця : Нова Книга, 2005. 464 с.
5. Мегела І. Історія давньогрецької літератури : курс лекцій. К. : Видавець Карпенко В. М., 2007. 340 с.
6. Мегела І. П. Історія Римської літератури : монографія. Миколаїв : Видавництво ЧДУ імені Петра Могили, 2009. 320 с.
7. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя – це сон». *Тема*. 2000. №1. С. 5–17.
8. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
9. Пащенко В. І., Пащенко Н. І. Антична література : підручник. К. : Либідь, 2001. 718 с.
10. Підлісна Г. Н. Антична література : навч. посібник. К. : Вища школа, 1992. 255 с.
11. Тацій Т. П., Турянська І. М. Трагування образу Дон Жуана в історичній легенді та французькій («Дон Жуан, або Кам'яний гість» Мольєра), англійській («Дон Жуан» Байрона), і українській літературах («Кам'яний господар» Лесі Українки). *Всесвітня література*. 2003. № 5. С.45-8.
12. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ сторіччя : іст.-естет. нарис. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004. 360 с.
13. Шалагінов Б. Б. Література сентименталізму в Англії. *Зарубіжна література*. 2004. № 7. С. 9-14.

Інформаційні ресурси

14. <http://www.zarlit.com/article/2.html>
15. https://pidruchniki.com/15100827/prirodoznavstvo/uchennya_aristotelya
16. http://elibrary.kubg.edu.ua/5959/1/O_Halchuk_NP_2008_GI.pdf
17. Національна бібліотека України Вернадського: <http://nbuv.gov.ua>

18. Бібліотека БДПУ: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>
19. Велика електронна бібліотека: <http://www.big-library.info/>
20. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): <http://www.ae-lib.org.ua/>
21. Наукова бібліотека: <http://elibrary.ru>
22. Зарубіжна література (твори): <http://www.booksite.ru/zarublith.htm>
23. Зарубіжна і українська літератури (твори): <http://www.e-reading.me/author.php?letter=%C0>
24. Український журнал іноземної літератури «Всесвіт»: <http://www.vsesvit-journal.com/index.php>